

Recensie

Ina de Weert: Neerlandistiek de grenzen voorbij, deel I

Over gepasseerde en nog te passeren grenzen

A.J. Gelderblom e.a. (red), *Neerlandistiek de grenzen voorbij. Handelingen 15e Colloquium Neerlandicum 2003 te Groningen*. Woubrugge, Internationale vereniging voor Neerlandistiek, 2004, ISBN 90 7287 007 7, 560 blz., € 18 incl. verzendkosten. Te bestellen bij IVN tel. 0172-518243, bureau@ivnnl.com

---

Grensverleggingen of –vervagingen kunnen juist inspireren tot nieuwe en vruchtbare verkenningen. Zo is de gehele Neerlandistiek inmiddels ondenkbaar geworden zonder de infrastructuur van de nieuwe elektronische media en zien we een expansie in bijvoorbeeld Oost-Europa van aantallen ingeschreven studenten Neerlandistiek. Ook actualiteit en beroepsperspectief eisen een steeds prominere plaats op. Verder valt uit nieuw lesmateriaal en woordenboeken op te maken dat er een ander zelfbewustzijn in de Neerlandistiek aan het ontstaan is, dat het vak in de nabije toekomst een nieuwe grensoverschrijdende dimensie gaat geven.

Dit alles valt te lezen in het voorwoord door de redactie in de bundel verzamelde bijdragen van het 15^e Colloquium Neerlandicum dat plaatsvond in Groningen in het najaar van 2003. In het voorjaar van 2004 mocht deze interessante verzameling het licht zien. Reden genoeg voor mij de bijdragen nader te beschouwen in een tweetal recensies waarvan de eerste voor u ligt en de tweede in de volgende *Moer* zal worden gepubliceerd. Op een enkel artikel na, over bijvoorbeeld de thema's in de poëzie van Vasalis, hebben de

bijdragen een duidelijk verband met het thema van de bundel en zijn deze onderverdeeld in een viertal onderwerpen te weten: grenzen/confronterende tendensen, nieuwe media, leermiddelen en vertalen. De meeste artikelen behandelen het thema 'grenzen/-confronterende tendensen'. Er zijn slechts vier artikelen over nieuwe media en helaas maar twee artikelen over leermiddelen. Tenslotte nog een tweetal artikelen over vertalen. Jammer. Nieuwe media en leermiddelen hadden wat mij betreft een ruimere plaats mogen krijgen.

Multimediaal afstandsonderwijs

Meerdere uitgevers in Nederland zijn tenslotte al lang bezig met nieuwe media en digitale leermiddelen en content. Ook binnen de onderwijsinstellingen wordt veelvuldig geëxperimenteerd met elektronische leeromgevingen, digitale leermiddelen/content en mixed media concepten die digitaal en blended learning mogelijk moeten (gaan) maken. Wat mij betreft zou het interessant zijn meer expertise op te bouwen c.q. te publiceren over de toegevoegde waarde die deze vorm van grensverleggende neerlandistiek met zich mee kan brengen. In dat kader heb ik het artikel van Carola Henn met veel interesse gelezen. Volgens haar is een mooie website nog geen multimediaal afstandsonderwijs. Ik kan dat volmondig onderstrepen. De bijdrage van Carola Henn start met het afbakenen van een aantal begrippen waaronder afstandsonderwijs, e-learning en blended learning waarna zij overgaat op de omschrijving van de multimediacursus die is gemaakt binnen het kader van een cursus Nederlands voor Franstaligen. Daarna citeert zij Karel Wijne, uitgever bij Malmberg van de multimediacursus *Nieuwe Buren*. Jammer vind ik dat de uitspraak van deze uitgever uit zijn verband is gehaald, *Nieuwe Buren* inmiddels een andere uitgever kent, namelijk Stephanie Kuijper en het fragment (zie het citaat hierna) van Wijne enigszins generaliserend naar voren wordt gebracht: "Het tijdperk van frontaal leren ligt bijna achter ons en op deze manier kunnen de cursisten voor een groot deel zelfstandig en in hun eigen tempo werken." Deze uitspraak wordt door de auteur ontkracht. Zij stelt: "Het debat over de voor- en nadelen van de

verschillende media heeft de laatste jaren moeten wijken voor een bezinning op het leerproces zelf." In mijn ogen heeft iedere uitgever zijn eigen visie op multimedia, e-learning en blended learning, afhankelijk van de (onderwijs-) markt, doelen en doelgroepen, en niet in de laatste plaats afhankelijk van nieuwe onderwijsontwikkelingen als competentieren, probleem gestuurd onderwijs en projectmatig leren die nieuwe (taal-) onderwijsmodellen met zich meebrengen met daarin een veranderende rol voor zowel student, als docent. Mixed media concepten en digitale leermiddelen moeten een (taal-) onderwijsmodel ondersteunen en niet andersom. Het leermiddel kan en moet daarin niet het onderwijsmodel en de rol van de docent daarin sturen. Vanzelfsprekend hangt een en ander wel samen met elkaar, maar wordt dit ondersteund door een (vak- en leermiddel) overstijgende visie op onderwijs. Henn merkt in haar bijdrage en verantwoording van de keuzes bij het ontwerpen van de cursus het volgende op: "Je kunt docenten die gewend zijn aan en geloven in het nut van frontaal onderwijs niet zo maar klaarstomen om groepswork vaardig te organiseren en te modereren." Dit is waar, want het organiseren en modereren van groepswork vraagt andere competenties. Daarnaast, en dit wordt ondersteund door verschillende onderzoeken, zijn niet alle studenten in staat om met confrontaties binnen groepswork om te gaan.

Zes basisprincipes

Interessant in de bijdrage is het onderzoek van Moreno en Mayer (2000) dat door Carola Henn wordt aangehaald ter verantwoording van de gemaakte keuzes en de zes basisprincipes voor instructional design beschrijft, namelijk:

- split-attention principle
- modality principle
- redundancy principle
- spatial contiguity principle
- temporal contiguity principle
- coherence principle

Voor uitleg hierover en nuancering van dit model verwijs ik graag naar de bundel zelf. Concreet heeft dit geleid tot een uit tien lessen samengestelde cursus. De cursus is inmiddels volledig operationeel. Via een opgenomen dialoog worden onderwerpen als telefonisch

informer, afspraken maken en dergelijke geïntroduceerd. De basistekst wordt op verschillende manieren gepresenteerd. De teksten zijn door middel van een script gesynchroniseerd. De nadruk ligt op mondelinge taalvaardigheid en communicatiegerichte activiteit. De cursus is modulair en uitbreidbaar. Daarnaast is het concept ook toepasbaar op andere talen en doelgroepen, wat ik een belangrijke en zeer bruikbare meerwaarde vind van het gehele concept.

Nieuwe media en leermiddelen

Onder de vlag van nieuwe media en leermiddelen wordt in de bundel verder ingegaan op:

- De elektronische ANS
- De wording van het *Algemeen Nederlands Woordenboek*
- De ontwikkeling van *Lagelands 1 en 2*
- Een e-syntaxis van het Nederlands
- Het project *Leenwoordenboek zakelijk Nederlands*

E-ANS

De elektronische ANS, E-ANS genaamd, is inmiddels beschikbaar gekomen voor een breed publiek. Inhoudelijk zijn beide versies gelijk, maar de functionaliteit van de elektronische versie is anders dan de folioversie. Walter Haeseryn zet in zijn bijdrage uiteen wat de specifieke kenmerken van de E-ANS zijn. Vervolgens wordt betoogd dat er aan de E-ANS nog gesleuteld moet worden om de bruikbaarheid te optimaliseren en de fouten te herstellen. Een van de gedane suggesties is om de zoekmogelijkheid uit te breiden met een zoekfunctie op morfeemniveau. Er is inmiddels een onderhoudsplan ingediend bij de Taalunie. Er zijn echter nog geen middelen gevonden om het plan te realiseren. Door het ontbreken van middelen voor grammatica op de begroting lijkt de komende vijf jaar geen steun van de Taalunie te verwachten voor een vervolgtraject van de ANS en het onderhoudsplan van de E-ANS. Ik moet zeggen dat voor zo'n omvangrijk project en het stadium waarbinnen een en ander al is gerealiseerd, het toch spijtig is dat verdere ontwikkeling er op dit moment niet in zit.

Het Algemeen Nederlands Woordenboek

Fons Moerdijk –hoofdredacteur ANW- betoogt

in zijn bijdrage de neerwaarde van het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW), project van het Instituut voor Nederlands Lexicologie (INL). Het hele project moet in 2018 klaar zijn. De redactie wordt gevormd door de elf oud-medewerkers van het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* (WNT). De redactie richt zich op het standaardnederlands.

Lagelands 1 en 2

Tussen 1999 en 2003 is door de vakgroep Dutch Studies van de Universiteit van Hull een tweetal docent ondersteunde on-line cursussen Nederlands als vreemde taal ontwikkeld, namelijk *Lagelands 1* (beginners) en *Lagelands 2* (gevoorderden). Volgens Miranda van Rossum was er niet voldoende belangstelling van professionele uitgevers van een dergelijke cursus vanwege de te kleine doelgroep, namelijk: moedertaal sprekers Engels die hoger onderwijs volgen en Nederlands willen leren als vreemde taal. Er is ervaring opgedaan met Blackboard, WebCT en Merlin als elektronische leeromgevingen. Voorkeur ging toch uit naar Merlin, onder meer vanwege het feit dat in Merlin bepaalde onderdelen op maat gemaakt kunnen worden. Binnen Blackboard is dit bijvoorbeeld niet of veel minder mogelijk. Wat interessant is, is dat Van Rossum een vergelijking van de resultaten heeft gemaakt uit evaluaties van face-to-face en on-line cursussen. Een artikel hierover van haar hand moet nog verschijnen (althans op het moment van het ter perse gaan van de besproken bundel). *Lagelands 2* moet in de loop van 2004 verder worden ontwikkeld.

E-syntaxis

Godin e.a. betogen dat grammaticaonderwijs de verwerving van impliciete kennis vergemakkelijkt in hun bijdrage over de e-syntaxis (Lallemann 1999,25). Het is duidelijk niet de bedoeling het vroegere expliciete grammaticaonderwijs opnieuw in te voeren. Het staat volgens hen ook buiten kijf dat studenten er baat bij vinden de taal die ze leren, zoveel mogelijk te horen, lezen en gebruiken binnen diverse communicatieve, didactische en functionele situaties. Maar het blijkt evenzeer uit allerlei onderzoek dat grammaticaonderwijs wel degelijk meerwaarde heeft binnen de leerpraktijk. Bij een aantal

taalleraren, taaldidactici en taalkundigen in Franstalig België is de overtuiging gegroeid dat er zeker iets gedaan moet worden aan de zwakke grammaticakennis en het povere grammaticagebruik van afgestudeerden in het secundair onderwijs. Ik vind het bijzonder interessant dat dit door Godin aangehaald en onderbouwd wordt en moet zeggen dat ik helaas binnen probleem gestuurd onderwijs en project-onderwijs moet constateren dat talenonderwijs laat staan grammaticaonderricht een minimale plaats heeft gekregen binnen bijvoorbeeld ons mbo. Taaltaken hebben doorgaans betrekking op bijvoorbeeld: schrijf een brief, een verslag of houd een presentatie. Er is weinig tot geen plaats voor taalverwerving binnen deze vorm van taaltaken. Interessant zou zijn onderzoek te wijden aan de taalverwerving van studenten binnen deze vormen van onderwijs. De e-syntaxis zou, zoals Godin onder meer betoogt, een rol kunnen spelen en inspringen op remedial teaching trajecten. E-syntaxis voorziet in basisgrammatica on-line voor oorspronkelijk Franstaligen die Nederlands, Engels of Duits willen leren. Binnen dit kader zijn deelprojecten gestart: Gramlink-Nederlands, Gramlink English en Gramlink-Deutsch. Gramlink-Nederlands wordt geleid door de auteur van de bijdrage: Godin. Met behulp van Hot Potatoes kunnen interactieve oefeningen worden vervaardigd. Hot Potatoes is gratis freeware mits deze niet voor commerciële doeleinden wordt gebruikt. Gramlink-Nederlands bevat inmiddels (september 2003) 14 theoretische hoofdstukken en 84 oefeningen.

Met de bespreking van de e-syntaxis rond ik het eerste deel af van de bespreking van:

Neerlandistiek de grenzen voorbij. In de volgende *Moer* vindt u de thema's grenzen/confronterende tendensen met onder meer een bespreking van de bijdrage van Christine van Baalen over het nut van crossculturele taalanalyses.